

U C H W A Ł A Nr XVIII/99/08
Rady Gminy w Bogorii
z dnia 19 lutego 2008 roku

w sprawie: uchwalenia programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bogoria na lata 2008-2032.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2001 r. Dz. U. nr 142 poz. 1591 z póź. zm.) w związku z aktualizacją Planu Gospodarki Odpadami dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, stanowiąca załącznik do Uchwały Nr X/59/07 Rady Gminy w Bogorii z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki

Rada Gminy uchwala, co następuje:

§ 1

Uchwala się „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bogoria na lata 2008-2032”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bogoria.

§ 3

Uchwała podlega opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego i wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Gminy

Zygmunt Madej

**PROGRAM USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU GMINY BOGORIA NA LATA 2008 - 2032**

Załącznik do Uchwały Nr XVIII/99/08
Rady Gminy w Bogorii
z dnia 19 lutego 2008 roku

Bogoria 2008

Spis treści

I. WPROWADZENIE	4
II. CEL I ZADANIA PROGRAMU	6
III. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU	7
IV. POSTĘPOWANIE Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST	8
V. STAN FAKTYCZNY W 2006 ROKU ORAZ WSTĘPNE KOSZTY USUNIĘCIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	11
VI. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	14
1. Utworzenie i aktualizacja wykazów danych o lokalizacji wyrobów zawierających azbest	14
2. Uczestnicy Programu	14
3. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobie bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania	15
4. Mobilizowanie właścicieli budynków i obiektów przemysłowych do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej	15
5. Pomoc w odbiorze i unieszkodliwianiu odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych (w późniejszym terminie w miarę możliwości finansowych również z nieruchomości wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i innych)	16
6. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu	17
7. Przeznaczenie środków finansowych z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska (GFOS), zwanego dalej Gminnym Funduszem oraz ze źródeł zewnętrznych	17
8. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej i innych będących własnością Gminy Bogoria	18
9. Eliminację możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest	18
10. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym i mieszkańcom	18
11. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu	19
VII. HARMONOGRAM REALIZACJI „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY BOGORIA NA LATA 2008 – 2032”	19
VIII. OBOWIĄZUJĄCE W POLSCE PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE AZBESTU ORAZ OCHRONY PRZED JEGO SZKODLIWOŚCIĄ	20
1. Ustawy	20
2. Rozporządzenia	22
3. Programy	25

I. WPROWADZENIE

Gmina Bogoria począwszy od 2008 roku przystępuje przy pomocy niniejszego Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bogoria na lata 2008 – 2032, zwanego dalej Programem, do realizacji zadań wynikających z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjętego przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 14 maja 2002 roku.

Program ten zakłada do 2032 roku oczyszczenie i usunięcie z terytorium Polski stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest. W związku z tym wynikła konieczność opracowania programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bogoria. W/w zadanie zostało również ujęte w Planie Gospodarki Odpadami dla Ekologicznego Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki, jak również w Aktualizacji w/w Planu.

Do obowiązków samorządu gminy wynikających z „Programu...” należy:

1. Uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami.
2. Współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem.
3. Przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu.
4. Przygotowanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu...”

Azbest znany jest od kilkuset lat. Szerokie jego zastosowanie nastąpiło w wyniku rewolucji przemysłowej w okresie ostatnich 100 lat. Stosowany był w produkcji około 3000 wyrobów przemysłowych, przede wszystkim do produkcji wyrobów budowlanych, szczególnie płyt dachowych i elewacyjnych, a także rur. Z uwagi na swoje niewątpliwe zalety, jak odporność na wysokie temperatury, działanie mrozu, działanie kwasów, substancji żrących, a także elastyczność, itp., wykorzystywany był chętnie jako cenny surowiec budowlany w Polsce. Trwałość płyt azbestowo-cementowych szacuje się na 30 lat, natomiast okres eksploatacji innych wyrobów jest z reguły krótszy. Ponadto azbest wykorzystywany był między innymi do produkcji sprzętu gospodarstwa domowego, takiego jak: kuchenek, opiekaczy, suszarek do włosów, piecyków elektrycznych i gazowych. Znalazł również zastosowanie przy produkcji farb, pokostów, smarów, płytek i wykładzin podłogowych oraz koców gaśniczych.

Dziś jednak wiadomo, że jest szkodliwy dla zdrowia. Korodujące wyroby zawierające azbest uwalniają pył azbestowy, który wnikając do organizmu wywołuje poważne choroby układu oddechowego. W związku z tym produkcja oraz stosowanie azbestu zostało zakazane przepisami ustawy z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.)

Na terenie kraju znajduje się ogółem 15.466 tys. ton wyrobów zawierających azbest, w tym: 14.866 tys. ton płyt azbestowo-cementowych (1.351.500 tys. m²), 600 tys. ton rur i innych wyrobów azbestowo-cementowych. Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają powinny zostać usunięte ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku.

Szacuje się, że na terenie Gminy Bogoria znajduje się około 3 245 ton wyrobów zawierających azbest (około 295 tys. m²).

Są to głównie pokrycia dachowe zbudowane z płyt cementowo-azbestowych, tzw. eternit falisty i płytowy.

W Polsce azbest najczęściej wykorzystywano do produkcji:

- pokryć dachowych: eternit falisty i płaski,
  - płyt elewacyjnych i balkonowych,
  - rur do wykonywania instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i centralnego ogrzewania,
  - sprzęgieł i hamulców do wind,
  - różnych typów izolacji: cieplnej, bojlerów, kotłów, wymienników ciepła, itd.,
  - ognioodpornych koców azbestowych.
-

II. CEL I ZADANIA PROGRAMU

Podstawowym celem Programu jest usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bogoria, a przez to wyeliminowanie szkodliwego wpływu i niebezpiecznych dla zdrowia skutków działania azbestu. Osiągając ten cel, Gmina Bogoria wypełni zobowiązanie, jakie Polska złożyła Unii Europejskiej deklarując oczyszczenie terenu państwa z azbestu i wyrobów, które go zawierają do końca 2032 roku.

Program zakłada realizację następujących zadań:

1. Utworzenie i aktualizację wykazów danych o lokalizacji wyrobów zawierających azbest.
  2. Określenie uczestników Programu.
  3. Edukację mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobie bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania.
  4. Mobilizowanie właścicieli budynków i obiektów przemysłowych do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.
  5. Pomoc w odbiorze i unieszkodliwianiu odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych (w późniejszym terminie w miarę możliwości finansowych również z nieruchomości wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i innych).
  6. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.
  7. Przeznaczenie środków finansowych z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska (GFOŚ), zwanego dalej Gminnym Funduszem oraz ze źródeł zewnętrznych.
  8. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej i innych będących własnością Gminy Bogoria.
  9. Eliminację możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.
  10. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom.
  11. Okresową weryfikację i aktualizację Programu.
-

III. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU

Azbest staje się zagrożeniem dla zdrowia, gdy dojdzie do korozji lub uszkodzenia wyrobów zawierających azbest (łamanie, kruszenie, cięcie, szlifowanie, itp.). Wówczas uwalniane są do powietrza włókna azbestu, które mogą zostać przeniesione przez układ oddechowy do płuc. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Istotne znaczenie dla wielkości poziomu zanieczyszczenia powietrza włóknami azbestu, jakie powstają np. podczas prac demontażowych, ma zasada obniżenia emisji pylenia: poprzez nawilżanie wyrobu przed oraz w trakcie demontażu, zaniechanie w miarę możliwości obróbki i uszkodzenia mechanicznego demontowanego wyrobu, posługiwanie się narzędziami ręcznymi - najlepiej wolnoobrotowymi o specjalnie wyprofilowanych ostrzach, zaopatrzonych w odsysanie pyłu i przeznaczonych do obróbki wyrobów azbestowych. Podczas prac wymagana jest staranność i dokładność wszelkich czynności, wykonywanie ich według z góry przygotowanego planu.

Oddychanie powietrzem skażonym włóknami azbestowymi prowadzi do szeregu chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej (azbestozy),
- raka płuc (najpowszechniej nowotwór złośliwy powodowany przez azbest),
- międzybłoniaka opłucnej i otrzewnej (nowotwory o wysokiej złośliwości),

Na szkodliwy wpływ na stan zdrowia narażone są szczególnie osoby, które miały kontakt z azbestem ze względu na rodzaj wykonywanej pracy oraz osoby narażone na długotrwałe wdychanie włókien azbestowych o małym stężeniu, jak też osoby narażone na krótkotrwałe przebywanie w miejscu o dużym stężeniu włókien azbestowych. Choroby mogą wystąpić nawet po 30 latach od momentu kontaktu z pyłem azbestowym. Azbest jest zaliczany do dziesięciu najgroźniejszych substancji zanieczyszczających na Ziemi o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Pierwsze objawy mogące sygnalizować chorobę to: ból w klatce piersiowej, silny kaszel i duszności.

Poważny niepokój musi budzić fakt, że usuwaniem z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest zajmują się przypadkowe i nieprofesjonalne firmy, co zwiększa w znacznym stopniu zagrożenie pyłem azbestowym dla mieszkańców.

IV. POSTĘPOWANIE Z WYROBAMI ZAWIERAJĄCYMI AZBEST

Demontaż i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest jest ściśle regulowane przepisami prawnymi. Zawarte są one w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.). Ponadto polskie prawodawstwo (szereg kolejnych aktów prawnych regulujących kwestie związane z postępowaniem i usuwaniem wyrobów zawierających azbest) określa także wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, obowiązki właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki organów administracji państwowej.

Według obowiązującego prawa wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, obowiązany jest do:

- uzyskania odpowiednio zezwolenia, pozwolenia, decyzji zatwierdzenia programu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi;
  - przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników, osób kierujących lub nadzorujących prace polegające na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczeniu i usuwaniu tych wyrobów oraz przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania;
  - opracowania przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
    - a) identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
    - b) informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
    - c) zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
    - d) ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
-

- posiadania niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.
- wykonawca prac, przed przystąpieniem do prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej, a także z terenu prac, obowiązany jest do zgłoszenia tego faktu właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy.
- zgłoszenie powinno zawierać w szczególności:
  - 1) rodzaj lub nazwę wyrobów zawierających azbest według grup wyrobów określonych w odrębnych przepisach,
  - 2) termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac,
  - 3) adres obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji przemysłowej,
  - 4) kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest,
  - 5) określenie liczby pracowników, którzy przebywać będą w kontakcie z azbestem,
  - 6) zobowiązanie wykonawcy prac do przedłożenia nowego zgłoszenia w przypadku zmiany warunków prowadzenia robót.
- właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości obowiązany jest zgłosić prace polegające na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest do właściwego organu administracji architektoniczno-budowlanej.
- złożenia właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonywania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Według obowiązującego prawa właściciel, zarządca lub użytkownik nieruchomości, obowiązany jest do:

- kontroli wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
  - usuwania wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
  - sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
-

- sporządzenie i przedłożenie właściwemu marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub właściwemu wójtowi gminy (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) oraz aktualizację informacji o:
  - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
  - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone.

Według obowiązującego prawa samorząd gminy, obowiązany jest do:

- opracowania, przyjęcia i aktualizacji planu gospodarki odpadami (z uwzględnieniem problematyki usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest),
- gromadzenia informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystania,
- przedkładaniu właściwemu marszałkowi informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- zatwierdzenia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi (w tym odpadami zawierającymi azbest).

Demontaż i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest nierozzerwalnie związane jest z procesem powstawania odpadów. Obecnie jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest ich składowanie na odpowiednich składowiskach odpadów niebezpiecznych.

Najbliższym obiektem przyjmującym odpady zawierające azbest jest składowisko odpadów niebezpiecznych w miejscowości Dobrów, gmina Tuczępy, powiat buski.

V. STAN FAKTYCZNY W 2006 ROKU ORAZ WSTĘPNE KOSZTY USUNIĘCIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

W III i IV kwartale 2006 roku została przeprowadzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Bogoria przez pracowników Urzędu Gminy w Bogorii. Inwentaryzacja objęła wszystkie nieruchomości osób fizycznych zlokalizowane na obszarze 37 sołectw gminy Bogoria. Polegała ona na spisywaniu powierzchni płyt azbestowo-cementowych położonych na zabudowaniach w gospodarstwach stanowiących ich przykrycia. W wyniku przeprowadzenia spisu powstała Gminna Ewidencja Nieruchomości, która będzie wykorzystywana przy realizacji niniejszego Programu.

Przeprowadzona inwentaryzacja objęła 946 budynków mieszkalnych oraz 1728 budynków gospodarczych, na które składają się stodoły, szopy, obory, wiaty, itp.

W wyniku przeprowadzenia inwentaryzacji stwierdzono, że:

- 946 budynki mieszkalne (stan na IV kwartał 2006 roku) przykryte są wyrobami zawierającymi azbest o łącznej powierzchni 85 113 m²,
- 1 728 budynki gospodarcze (stan na IV kwartał 2006 roku) przykryte są wyrobami zawierającymi azbest o łącznej powierzchni 210 012 m².

Przyjmując że 1 m² płyty azbestowo-cementowej ma ciężar 11 kg na terenie Gminy Bogoria znajduje się:

- na budynkach mieszkalnych - 936 Mg wyrobów zawierających azbest

$$85\,113\text{ m}^2 \times 11\text{ kg/m}^2 = 936\,243\text{ kg} = 936,243\text{ Mg płyt azbestowych}$$

- na budynkach gospodarczych - 2 311 Mg wyrobów zawierających azbest

$$210\,113\text{ m}^2 \times 11\text{ kg/m}^2 = 2\,311\,243\text{ kg} = 2\,311,243\text{ Mg płyt azbestowych}$$

Na terenie 37 sołectw łączną powierzchnię wyrobów zawierających azbest wymagających unieszkodliwienia do 2032 roku oszacowano w przybliżeniu na 3 247,486 Mg.

W celu oszacowania kosztów unieszkodliwienia 3 247 Mg wyrobów zawierających azbest zlokalizowanych na terenie Gminy Bogoria przeprowadzono zapytanie o cenę brutto demontażu, transportu i unieszkodliwienia 1 Mg tychże wyrobów w trybie zapytania o cenę.

W wyniku rozstrzygnięcia w/w zapytania ustalono cenę demontażu, transportu i unieszkodliwienia 1 Mg wyrobów zawierających azbest na poziomie 700 zł / Mg. i

Na podstawie ustalonej ceny demontażu, transportu i unieszkodliwienia 1 Mg wyrobów zawierających azbest (stan na 2007 rok) wyliczono szacunkowe koszty realizacji Programu, przyjmując następujące parametry:

- całkowita ilość wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terenie Gminy Bogoria wymagających unieszkodliwienia wynosi 3 247, 489 Mg (ton),
- cena demontażu, transportu i unieszkodliwienia 1 Mg wyrobów zawierających azbest wynosi 700 zł / Mg,
- okres realizacji Programu określono na 24 lata.

W wyniku uwzględnienia w/w parametrów, koszt usunięcia całkowitej ilości zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest:

- w okresie 24 lat wyniesie **2 273 242,30 zł**

$$3\,247,489 \text{ Mg} \times 700 \text{ zł/Mg} = 2\,273\,242,30 \text{ zł} = 2,273 \text{ mln zł}$$

- w okresie rocznym wyniesie **94 718,68 zł**

$$(3\,247,489 \text{ Mg} \times 700 \text{ zł/Mg}) / 24 \text{ lat} = 2\,273\,242,30 \text{ zł} / 24 \text{ lat} = 94\,718,68 \text{ zł}$$

Tabela 1. Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie sołectw Gminy Bogoria (stan na 31.12.2006 roku)

Lp.	Nazwa sołectwa	Ilość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych w budynkach mieszkalnych (w m ²)	Ilość zinwentaryzowanych wyrobów azbestowych w budynkach gospodarczych (w m ²)
1.	Bogoria	6 963	8 308,75
2.	Budy	1 832	4 492
3.	Ceber	2 032,50	5 006
4.	Domoradzice	2 241	7 366,70
5.	Gorzków	2 377,04	6 177,75
6.	Grzybów	4 181,70	9 475,75
7.	Józefów Witowicki	1 257,35	2 573,15
8.	Jurkowice	3 420,50	9 064,55
9.	Kielczyna	5 200,55	9 222,30
10.	Kolonia Bogoria	3 173,55	4 636,50
11.	Kolonia Pęcławice	1 375,50	2 681,75
12.	Kolonia Pęcławska	2 260	5 948,75
13.	Kolonia Wysoki Małe	374,93	1 963,50
14.	Łagówka	725,25	1 136

15.	Malkowice	1 479	5 400,90
16.	Mała Wieś	723,75	2 566
17.	Miłoszowice	3 108,50	6 691
18.	Moszyny	3 109,75	6 067,75
19.	Niedźwiedź	2 377,80	8 622,08
20.	Pęczyce	4 797,50	17 846,75
21.	Pęczawice	2 231	6 230
22.	Podlesie	1 171,4	3 017,75
23.	Przyborowice	3 984,50	5 397,20
24.	Rosółówka	1 019,75	1 133,50
25.	Szczeglice	2 251,95	9 230,93
26.	Ujazdek	653,35	1 659,10
27.	Wagnerówka	1 469	1 314,50
28.	Wierzbka	1 571,50	4 893,50
29.	Witowice	2 602	9 503
30.	Wola Kiełczyńska	3 534,50	5 031,24
31.	Wola Malkowska	2 909,38	7 212,19
32.	Wolica	230,24	1 086
33.	Wysoki Duże	2 376,75	7 034,85
34.	Wysoki Małe	1 649	4 120
35.	Wysoki Średnie	1 212	8 516
36.	Zagorzyce	1 761	6 844,50
37.	Zimnowoda	1 474,70	2 541,11
Razem		85 113,19	210 012,30

VI. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Zrealizowanie Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Bogoria będzie procesem długofalowym rozłożonym w czasie na 24 lata ograniczonym możliwościami finansowymi, zarówno samorządu jak i beneficjentów Programu.

Wykonanie Programu powierza się Wójtowi Gminy Bogoria.

Realizacja Programu będzie zgodna z przyjętym celem i przebiegać będzie w następujących obszarach:

1. Utworzenie i aktualizacja wykazów danych o lokalizacji wyrobów zawierających azbest.

Podstawą dla opracowania Programu była przeprowadzona w III i IV kwartale 2006 roku inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i utworzenie bazy danych o ich lokalizacji na terenie Gminy Bogoria. Polegała ona na przeprowadzeniu spisu gospodarstw domowych i budynków wielorodzinnych, w których stwierdzano występowanie azbestu.

Uzyskane podczas inwentaryzacji informacje posłużyły utworzeniu baz danych o nieruchomościach, na których występują wyroby zawierające azbest.

W następnych latach przewidywane jest rozszerzenie zakresu inwentaryzowanych nieruchomości o wspólnoty mieszkaniowe, jednostki budżetowe, zakłady budżetowe i obiekty przemysłowe.

2. Uczestnicy Programu.

Niniejszy Program skierowany jest do wszystkich właścicieli, zarządców lub użytkowników budynków - pokrytych dachami wytworzonymi z wyrobów zawierających azbest, tj. popularnym eternitem - zlokalizowanych na terenie Gminy Bogoria, zwanych dalej beneficjentami Programu. Przewiduje się, że zainteresowanie Programem będzie wzrastać stopniowo z roku na rok, w zależności od skuteczności prowadzonych działań informacyjno-popularyzacyjnych dla mieszkańców w zakresie szkodliwości wyrobów zawierających azbest. Szczegółowe zasady i warunki dla beneficjentów Programu wyrażających chęć skorzystania z dofinansowania do demontażu, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest stanowi Regulamin dofinansowania demontażu, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest z budynków zlokalizowanych na terenie Gminy Bogoria (Regulamin zostanie przyjęty Zarządzeniem Wójta Gminy Bogoria).

---

3. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobie bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania.

W ramach edukacji mieszkańców na stronie internetowej Gminy Bogoria utworzona zostanie zakładka tematyczna, w której bieżąco prezentowane będą:

- akty prawne dotyczące obowiązków postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz regulujące sposób bezpiecznego ich usuwania,
- informacje o zagrożeniu, jakie niesie za sobą azbest,
- wzory wniosków na dofinansowanie demontażu, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest,
- aktualny wykaz firm posiadających koncesję na demontaż wyrobów zawierających azbest i transport powstałych odpadów.

Ponadto potencjalni uczestnicy Programu będą informowani o obowiązkach dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobie bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania poprzez:

- ulotki i plakaty o tematyce nawiązującej do celów i zadań Programu,
- informacje przekazywane na zebraniach wiejskich oraz przy udziale sołtysów,
- informacje zamieszczone na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Gminy.

4. Mobilizowanie właścicieli budynków i obiektów przemysłowych do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej.

Działanie realizowane będzie poprzez:

- system edukacji w zakresie szkodliwości i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest,
  - informowanie o potencjalnych źródłach uzyskania dotacji, preferencyjnych kredytów i pożyczek na wymianę pokryć dachowych,
  - dofinansowanie kosztów usunięcia azbestu, w tym: załadunku na terenie nieruchomości, transportu i składowania na składowisku odpadów niebezpiecznych,
  - udzielanie wszelkich informacji mieszkańcom na temat realizacji Programu.
-

5. Pomoc w odbiorze i unieszkodliwianiu odpadów azbestowych z nieruchomości osób fizycznych (w późniejszym terminie w miarę możliwości finansowych również z nieruchomości wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i innych).

Odbiór odpadów zawierających azbest od przyszłego beneficjenta Programu będzie następował na wniosek właściciela obiektu, jego zarządcy lub władającego.

Złożone wnioski o dofinansowanie będą realizowane według kolejności wpływu do wysokości kwoty zabezpieczonej w budżecie gminy na dany rok kalendarzowy.

Odbiorem odpadów zawierających azbest zajmie się uprawniona firma do demontażu, transportu i unieszkodliwienia wyłoniona w 2008 roku w drodze corocznego przetargu w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych.

Termin demontażu, transportu i unieszkodliwienia odbioru odpadów z terenu nieruchomości uzgadnia właściciel nieruchomości z przedstawicielem uprawnionej firmy.

Wszystkie czynności związane z demontażem, transportem i unieszkodliwieniem muszą być przeprowadzone zgodnie z przepisami obowiązującego Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2005 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U z 2004r. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.).

Odbiór odpadów zawierających azbest od właściciela oraz ich przekazanie na składowisko potwierdzony będzie kartą przekazania odpadu sporządzoną w 3 egzemplarzach: jeden dla właściciela nieruchomości, drugi dla Gminy Bogoria, trzeci dla uprawnionej firmy.

Uprawniona firma rozlicza się za wykonaną usługę z właścicielem nieruchomości.

Gmina Bogoria w 25 % dofinansuje koszty:

- demontażu i załadunku na terenie nieruchomości odpadów zawierających azbest,
- transportu tych odpadów,
- ich składowania i utylizacji na składowisku.

Pozostałe koszty (wymienione powyżej) w wysokości 75% będą pochodziły ze źródeł zewnętrznych.

---

6. Podjęcie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu.

Gmina Bogoria podejmie starania w celu pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych tj.:

- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- innych.

7. Przeznaczenie środków finansowych z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska (GFOŚ), zwanego dalej Gminnym Funduszem oraz ze źródeł zewnętrznych.

Zakłada się, że w począwszy od bieżącego roku zostanie rozpoczęta realizacja Programu przy pomocy środków finansowych pozyskanych z Wojewódzkiego i Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz ze środków Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska.

Procentowo roczny koszt realizacji Programu w latach 2008 - 2032 przedstawia się następująco:

- 50% tj. 33 000 zł - dotacja z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach,
- 25% tj. 16 500 zł - dotacja z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Staszowie.
- 25% tj. 16 500 zł - środki z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska,

W I kwartale 2008 roku planowane jest wystąpienie do WFOŚiGW w Kielcach oraz PFOŚiGW w Staszowie o uzyskanie dotacji na realizację zadań Programu.

Realizacja Programu będzie możliwa po uzyskaniu dofinansowania z WFOŚiGW w Kielcach oraz PFOŚiGW w Staszowie.

W przypadku uzyskania kwoty mniejszej od wnioskowanej całkowity koszt realizacji zadania (w tym także wkład finansowy z Gminnego Funduszu) w latach 2008 - 2032 ulegnie proporcjonalnemu zmniejszeniu.

8. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej i innych będących własnością Gminy Bogoria.

Gmina Bogoria usunie wyroby zawierające azbest z obiektów będących własnością Gminy.

9. Eliminację możliwości powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest.

Działanie to będzie realizowane w dwojaki sposób:

- poprzez przeprowadzanie edukacji związanej z postępowaniem z odpadami zawierającymi azbest, będzie systematycznie budowana świadomość społeczeństwa, co powinno wyeliminować powstawanie „dzikich” wysypisk tych odpadów,
- bieżąco przeprowadzany będzie monitoring występowania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest, a w przypadku stwierdzenia ich występowania będą one likwidowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

10. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym i mieszkańcom.

Elementem zarządzania Programem jest jego systematyczne monitorowanie.

W ramach działań monitoringowych określony zostanie stopień zmiany ilości wyrobów zawierających azbest w okresie corocznym w kolejnych latach realizacji Programu, tj.:

- ilości utylizowanych w danym roku odpadów zawierających azbest,
- ilości wyrobów azbestowych pozostałych jeszcze do likwidacji.

Raz do roku Wójt Gminy Bogoria będzie przedkładał Radzie Gminy Bogoria Raport przedstawiający wyniki realizacji Programu.

Wskaźniki monitorowania Programu.

Lp.	Wskaźniki monitoringu	Jednostka miary
1.	Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg zlokalizowana na terenie Gminy Bogoria przed rozpoczęciem realizacji Programu	Mg
2.	Ilość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest w Mg zlokalizowana na terenie Gminy Bogoria w kolejnych latach realizacji Programu	Mg
3.	Procentowa ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w poprzednim roku realizacji Programu	%
4.	Nakłady poniesione na usunięcie wyrobów zawierających azbest w skali rocznej	PLN/rok
5.	Ilość dzikich wysypisk odpadów zawierających azbest.	szt.

11. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu

Realizacja Programu jest procesem długofalowym w związku z czym zakłada się jego aktualizację celem dostosowania do zmieniających się warunków prawnych, finansowych i możliwości realizacyjnych

VII. HARMONOGRAM REALIZACJI „PROGRAMU USUWANIA AZBESTU I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY BOGORIA NA LATA 2008 – 2032”.

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	
1.	Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobie bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania	Przez cały okres realizacji Programu	
2.	Aktualizacja wykazów danych o lokalizacji wyrobów zawierających azbest.		
3.	Odbiór odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, jednostek budżetowych i innych		Założenie i prowadzenie rejestru wniosków i ich realizacja zgodnie z zachowaniem kolejności złożenia
			Pozyskiwanie funduszy na realizację Programu
			Ogłaszanie przetargów w celu wyłonienia wykonawcy zadań Programu
	Demontaż, transport i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest		
5.	Monitoring i przedłożenie Radzie Gminy Bogoria przedstawiającego wyniki realizacji Programu	Raz w roku	

VIII. OBOWIĄZUJĄCE W POLSCE PRZEPISY PRAWNE DOTYCZĄCE AZBESTU ORAZ OCHRONY PRZED JEGO SZKODLIWOŚCIĄ.

1. Ustawy.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2006r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.)

Wśród wielu przepisów znajduje się zapis mający zastosowanie w przypadkach występowania azbestu. Art. 30 ust. 3 stanowi: właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 tego art. jeżeli ich realizacja może naruszyć ustalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować:

- zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia,
- pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków,
- pogorszenia warunków zdrowotno – sanitarnych,
- wprowadzenia, ustalenie bądź zwiększenie ograniczeń lub uciążliwości dla terenów sąsiednich.

Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.)

Ustawa weszła w życie od 28 września 1997r. Zakazuje ona wprowadzenia na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Zgodnie z ustawą produkcja płyt azbestowo-ceramicznych została zakończona we wszystkich zakładach do 28 września 1998 r., a z dniem 28 marca 1999 r. nastąpił zakaz obrotu tymi płytami. Wyjątek stanowi tylko azbest i wyroby zawierające azbest dopuszczone do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny spośród wyrobów określonych w załączniku nr 1 do ustawy. Wykaz tych wyrobów określa corocznie Minister właściwy do spraw gospodarki w drodze rozporządzenia. Wymieniona ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska. Ustawa porządkuje również zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.).

Ustawa reguluje – na gruncie prawa europejskiego – problematykę dotyczącą substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych. Ustawa określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzenia do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony przed szkodliwym wpływem tych substancji i preparatów na zdrowie człowieka lub na środowisko. Zgodnie z ustawą tworzy się urząd Inspektora do Spraw Substancji i Preparatów Chemicznych.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 z późn. zm.).

Ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów. W ustawie

---

określone są obowiązki wytwórców i posiadaczy odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych. Ustawa reguluje całokształt spraw administracyjnych, związanych z postępowaniem przy zbieraniu, transporcie, odzysku i unieszkodliwianiu, w tym składowania odpadów, a także wymagań technicznych i organizacyjnych dotyczących składowisk odpadów. Ustawa wprowadza obowiązek opracowania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw, krajowy plan gospodarki odpadami został przyjęty pod koniec 2001 roku. Art. 10, ust. 4 tej samej ustawy stanowi, że wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, zawierające plany gospodarki odpadami mają być uchwalone przez odpowiednie organy w następujących terminach:

- programy wojewódzkie – do 30 czerwca 2003 r. – uchwalane przez sejmiki województw,
- programy powiatowe – do 31 grudnia 2003 r. – uchwalane przez rady powiatów,
- programy gminne – do 30 czerwca 2004 r. – uchwalane przez rady gmin.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.).

Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa zawiera szereg istotnych i ważnych postanowień dotyczących m.in.:

- państwowego monitoringu środowiska, jako systemu pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku,
- opracowania prognoz oddziaływania na środowisko, w tym gospodarki odpadami, a także programów wojewódzkich, zmierzających do przestrzegania standardów jakości środowiska,
- ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem, sposobu postępowania z substancjami stanowiącymi szczególne zagrożenie dla środowiska,
- kar i odpowiedzialności za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- konieczności oznaczenia instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których on się znajduje.

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.). Ustawa reguluje tryb postępowania oraz obowiązki podmiotów określonych ustawą. W art. 54 ustawa odnosi się do odpowiednich zapisów ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Ustawa udziela delegacji ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, od określenia w drodze rozporządzenia w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ministrem właściwym do spraw środowiska – sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.).

Ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych w kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów

---

niebezpiecznych (ADR) – *Jednolity tekst Umowy ADR* (Dz. U. Nr 30, poz. 287, z 1999r.). Przepisy umowy ADR oraz ustawy określają warunki załadunku i wyładunku oraz przewozu odpadów niebezpiecznych na składowisko. Pojazdy powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu materiałów niebezpiecznych wydane przez upoważnioną stację kontroli pojazdów, zaś kierowcy pojazdów winni być przeszkoleni w zakresie przewozu towarów niebezpiecznych.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 7, poz. 78, z 2003 r.).

Artykuł 6 ustawy nadaje nowe brzmienie (nowelizuje) art. 4 ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.

2. Rozporządzenia.

Zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231).

Określa jako niedopuszczalny dodatek azbestu w materiałach budowlanych, z terminem obowiązywania od 1 stycznia 1997r.

Rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 11 września 1996 r. w sprawie czynników rakotwórczych w środowisku pracy oraz nadzoru nad stanem zdrowia pracowników zawodowo narażonych na czynniki (Dz. U. Nr 121, poz. 571). Określa azbest (aktynolit, amozyt, antiofilit, chryzotyl, krokidolit, tremolit) o numerze CAS 1332-21-4 jako czynnik rakotwórczy dla ludzi. Szczegółowo określono również obowiązki pracodawcy w zakresie rejestru czynników rakotwórczych, stosowania środków zapobiegawczych, informowania pracowników o zagrożeniach dla zdrowia, przeszkolenia pracowników oraz obowiązki lekarza sprawującego profilaktyczną opiekę zdrowotną nad pracownikiem.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpieczeństwa użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216, poz. 1824).

Określa obowiązki pracodawcy zatrudniającego pracowników przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Pracodawca obowiązany jest stosować środki ochrony pracowników przed szkodliwym działaniem pyłu zawierającego azbest, a przed przystąpieniem do prac sporządzić ich szczegółowy plan. Pracownicy zatrudnieni przy pracach w kontakcie z azbestem, pracownicy i osoby kierujące takimi pracami powinni być przeszkoleni w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z programem określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia. Przedmiotowe rozporządzenie jest nowelizowane.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649).

Rozporządzenie nakłada na właścicieli lub zarządców obiektów budowlanych obowiązek dokonania przeglądu technicznego wyrobów zawierających azbest zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia. Jeden egzemplarz „oceny” należało złożyć do terenowego organu

---

nadzoru budowlanego w terminie do 31 marca 1999 r., co miało na celu dokonanie inwentaryzacji wyrobów wymagających usunięcia w danym rejonie w określonym przedziale czasowym. Wszystkie wyroby posiadające gęstość objętościową mniejszą niż 1000 kg/m³ oraz zużyte wyroby o gęstości większej niż 1000 kg/m³ (azbestowo-cementowe) powinny być usunięte na koszt właściciela. W rozporządzeniu określono zasady usuwania tych wyrobów, sposób pakowania i oznakowania powstałych odpadów zawierających azbest do przewiezienia na miejsce składowania.

Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej Przygotowuje nowelizację tego rozporządzenia.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206).

Zamieszcza rodzaje odpadów zawierających azbest na liście odpadów niebezpiecznych w wymienionych niżej grupach i podgrupach z przypisanym kodem klasyfikacyjnym:

- 06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy
- 06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu
- 10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)
- 10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych
- 15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi
- 16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest
- 16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest
- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Uwaga: gwiazdka oznacza odpady niebezpieczne

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (Dz. U. Nr 161, poz. 1335).

Rozporządzenie zmienia w istotny sposób (obniża) stawki opłaty za umieszczenie odpadów zawierających azbest na składowisku. Od 1 stycznia 2003 są to następujące opłaty za 1 tonę odpadów:

06 07 01* - odpady azbestowe z elektrolizy	40,70 zł/t
06 13 04* - odpady z przetwarzania azbestu	40,70 zł/t
10 11 81* - odpady zawierające azbest (z hutnictwa szkła)	40,70 zł/t
10 13 09* - odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych	40,70 zł/t
15 01 11* - opakowania z metali zawierające niebezpieczne, porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest) włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi	40,70 zł/t
16 01 11* - okładziny hamulcowe zawierające azbest	40,70 zł/t
16 02 12* - zużyte urządzenia zawierające azbest	40,70 zł/t
17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest	16,01 zł/t
17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest	16,01 zł/t

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przekładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439). Określa terminy, sposoby przekładania wojewodzie przez organ władz

---

samorządowych informacji o rodzaju, ilości i miejscu występowania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595). W sposób nie selektywny mogą być składowane odpady:

Grupy 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest

Grupy 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Oznacza to, że odpady obu grup mogą być składowane wspólnie, na tym samym składowisku odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Natomiast nie wolno tych odpadów mieszać i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833). Określa najwyższe dopuszczalne stężenia w środowisku pracy pyłów zawierających azbest:

a) pyły zawierające azbest chryzotyl	- 1,0 mg/m ³
włókna respirabilne	- 0,2 włókien w cm ³
b) pyły zawierające azbest krokidolit	- 0,5 mg/m ³
włókna respirabilne	- 0,2 włókien w cm ³

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Z 2003 r. Nr 1, poz. 12). Wartość odniesienia dla azbestu (włókna na m³) wynosi uśredniona 2350 µg/m³ w ciągu godziny i 250 µg/m³ dla roku kalendarzowego.

Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986).

Przepisy o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych stosuje się odpowiednio do transportu odpadów niebezpiecznych spełniających określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne dla zaliczenia ich do jednej z klas towarów niebezpiecznych. Przy przewozach materiałów niebezpiecznych z kraju obowiązują przepisy zawarte w załącznikach A i B do Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR) – Jednolity tekst Umowy ADR (Dz. U. Nr 30, poz. 287, z 1999r.). Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne, z czego wynikają określone wymagania przy ich transporcie. Posiadacz wyrobów zawierających azbest, który prowadzi działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów, obowiązany jest do uzyskania zezwolenia na prowadzenie tej działalności. Zgodnie z ustawą o odpadach zezwolenia wydaje, w drodze decyzji starosta, właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów. Transportujący odpady niebezpieczne obowiązany jest do posiadania karty ewidencji odpadu, dokumentu obrotu odpadami niebezpiecznymi i dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych według wymagań ADR.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 21, poz. 180 z 2003 r.). Rozporządzenie wprowadza obowiązek dokonywania okresowych badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w miejscu pracy, gdzie występują takie czynniki.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011 z późn. zm.).

Określa szczegółowe warunki i tryb wydawania świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu towarów niebezpiecznych, jego wzór i sposób wypełnienia.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549).

Określa m.in. wymagania dotyczące składowania dla odpadów zawierających azbest, wymienionych w katalogu odpadów oznaczonych kodami: 17 06 01* i 17 06 05*.

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126).

Rozporządzenie ustala obowiązek sporządzenia wymaganego planu również dla robót prowadzonych z wyrobami zawierającymi azbest.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania o przemieszczaniu azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876).

Rozporządzenie ustala obowiązki właścicieli wszystkich miejsc, gdzie były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest, a także wprowadza obowiązek inwentaryzacji tych wyrobów oraz corocznej sprawozdawczości.

3. Programy

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r.

Określa główne kierunki działania w okresie 30-u lat, potrzebne środki na realizację „Programu...”, a także podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz poszczególnych województwach.

**Przewodniczący Rady Gminy
Zygmunt Madej**
